

Brouwers, Jeroen – Oerboek en Het circus der eenzaamheid

Oerboek uitgegeven in 2006 bij Atlas

Het circus der eenzaamheid uitgegeven bij de Arbeiderspers in 1994.

Altijd weer een feest, er ligt een nieuwe Brouwers bij de boekhandel. Het *oerboek*, 'n oerboek, nog eens rondgesnuffeld in de oude doos en wat hagiografen bij mekaar gezet en daar is er weer een. U begrijpt het al, ik ben danig teleurgesteld. De schrijver spreekt hier zelf al van zijn oeuvre waar ik vind dat hij dat maar aan anderen moet overlaten. Het oerboek handelt over het materiaal dat de schrijver bijeen geschreven heeft tijdens zijn Exelse jaren, de periode waarin rampspoed zijn deel was en die hij boekstaafde op alles waarop inkt of grafiet bekliefde. Maar dat wisten we al van de schrijver zelf, dat hoeft ons niet nog eens verteld te worden door Lisa Kuitert, Mirjam Rotenstreich en (zelfverklaard?) Brouwers-expert Johan Vandenbroucke. Dit boek kan alleen maar als een hagiografie gezien worden en dat past Brouwers helemaal niet.

Hele tekstfragmenten krijgen we nu 3, 4 keer voorgeschoteld en daarbij ook nog een opsomming van de eerste en de tweede en de derde versie van een woord of een passage. En ik maar denken dat dat soort flauwekul beperkt bleef tot de filmindustrie: the making of... Lieve heer Brouwers, hoe heeft u dit kunnen laten gebeuren? Hoe heeft een schrijver van uw statuur, die inderdaad en dit zijn mijn woorden: een prachtig oeuvre bij elkaar heeft geschreven, zich tot dit niveau kunnen verlagen? Dat anderen menen een diepgaande exegese op uw teksten los te moeten laten is al erg genoeg maar moest u daar nu echt zelf aan meewerken? Zoiets gebeurt toch pas als de schrijver

overleden is en bijgeschreven in de canon der Nederlandse literatuur, waar ik vind dat u thuishoort, zeer beslist. Maar overlijden mag u voorlopig niet, er moet nog geschreven worden want dat kunt u niet verleerd zijn.

Om deze nare ervaring uit te wissen heb het niet uitgelezen *Oerboek* prompt ingewisseld voor een eerder werk, *Het circus der eenzaamheid* uit 1994. Het herlezen van ouder werk is geen straf bij Brouwers, ik beweerde dat al eerder en tot mijn opluchting stelde ik vast dat mijn vreugde over de vruchten van Jeroen Brouwers tijdens het lezen van *Het circus der eenzaamheid* in volle glorie weerkeerde. De polemiek (toch de grootste kwaliteit van Jeroen Brouwers) over Rudy Kousbroek was wederom een genot om te lezen, als altijd goed gedocumenteerd waardoor je het gevoel krijgt de felle aanklacht van de schrijver zelf uitgesproken te willen hebben. En ook de tirade tegen Greta Seghers die een hagiografie (sic!) over Angèle Manteau schreef voelde weer als vanouds.

Maar ook het fraaie *De laatste muze* over Paul de Wispelaere en vooral het werkelijk prachtige en ontroerende verhaal *De muze met het rode potlood*, gevolgd door een heerlijke scheldkanonnade tegen Johan Anthierens die allerlei kletsika over Willem Elsschot debiteerde, het is allemaal leesvoer dat ik gretig en hongerig tot me neem. Dit is de Jeroen Brouwers die ik me altijd herinneren zal, dit is prachtig om te lezen. Meer hiervan, Brouwers, meer! En snel graag!

Enno Nuy

December 2006